

Jiří Čejka

KAREL LEŠANOVSKÝ-KAY
Skaut tělem a duší

ZNF 2013

Jiří Čejka

KAREL LEŠANOVSKÝ-KAY

Skaut tělem a duší

(*26. 1. 1929 v Pacově – †25. 4. 2013 v Děčíně)

Bratr Ing. Karel Lešanovský-Kay zemřel. Jeho smrtí ztratilo české skautské hnutí jednu ze svých největších, nejvýznamnějších a nejkvalitnějších „polistopadových“ osobností, ne-li osobnost nejvyšší hodnoty a významu vůbec. Kay byl nositelem nejvyššího skautského vyznamenání Řádu Stříbrného vlka a Zlaté Syringy, členem čestného Svojsíkova oddílu a stál u zrodu Skautského oddílu Vělna Fanderlika, sdružujícího skauty a skautky persekované komunistickým totalitním režimem. Za komunistické totality Kaye StB sledovala. Byl evidován v „Jednotné centrální evidenci protistranických, protisocialistických a protisovětských kampaní a akcí“. V roce 2013 byl po právu vyznamenán ministerstvem obrany České republiky jako účastník 3. odboje a odporu proti komunistické totalitě. Skautingu zůstal věrný až do posledních chvil svého pozemského života.

■ Československý skauting

Úspěšně se rozvíjející skautské hnutí v Československu bylo poprvé zakázáno německými nacisty v roce 1940, aby po skončení druhé světové války a téměř masové spontánní obnově v roce 1945 bylo znovu zakázáno komunisty po únorovém puči v roce 1948 a opět po krátkém působení v době „Pražského jara“ (1968–1970) v roce 1970. Tím se zkomplikovaly životní osudy několika generací skautů a skautek a samozřejmě také celého československého skautingu.

Zakladatelé našeho skautského hnutí postupně odcházeli na věčnost a jejich poslání se přenášelo na další generace skautů a skautek. Meziválečné období možno považovat za relativně nejdelší a neúspěšnější období rozvoje českého a československého skautingu, i když ani tato doba nebyla prostá problémů, střetů a napětí mezi jednotlivými tehdy existujícími skautskými organizacemi. Systematická výchova skautských vůdců v soustavě „lesních škol“ vedla tehdy např. ve Svazu junáků-skautů a skautek Republiky Československé ke zkvalitnění působení skautských oddílů, rojů a smeček, i vyšších organizačních složek včetně středisek a okrsků.

Situace se zhoršila v roce 1938 po Mnichovu a ztrátě Sudet, po abdikaci prezidenta Beneše a převzetí moci ve státě politiky tzv. druhé republiky. Pod nátlakem došlo k sjednocení několika skautských organizací a vzniku jednotné organizace Junák, která sice přežila rozpad Československé republiky, vznik Protektorátu Čech a Moravy a Slovenského štátu, ale byla nacisty zakázána v roce 1940, jak výše uvedeno.

Příznivé podmínky pro činnost a rozvoj skautského hnutí v Československu v letech 1918 až 1938 umožnily, aby v něm vyrostla řada významných skautských osobností, i když v roce 1938 ztratilo profesora Antonína Benjamina Svojsíka, svého nejvýznamnějšího zakladatele. Po porážce nacistického Německa a skončení druhé světové války došlo u nás ke spontánní obnově Junáka, ačkoliv již ani Rudolf Plajner, předválečný náčelník, ani jeho suita s tím původně nepočítali, jak o tom na jedné přednášce v Roztokách u Prahy v roce 1968 sám Plajner hovořil. Komunisté totiž usilovali o vznik jednotných organizací v odborech, ve sportu a v organizacích mládeže. Posun společnosti doleva vytvářel pro takovou situaci příznivé podmínky. Paradoxem je, že sám komunista Zdeněk Nejedlý svým prohlášením „*nedovedu si představit českou mládež bez Junáka*“ podpořil rychlou obnovu českého a československého skautingu.

■ Karel Lešanovský-Kay skautem

Poválečné období v roce 1945 zastihlo již skauty a skauty připravené. Činnost nižších i vyšších složek a ústředí se rozběhla nevídanou rychlostí včetně táborů a kurzů „lesních škol“. V té době vstupuje do Junáka Karel Lešanovský, který již měl jisté zkušenosti s vedením mladých hochů ve skautském duchu, získané ve Foglarově Klubu Mladého hlasatele a také z předválečného Sokola, jako sedmnáctiletý zakládá skautský oddíl a přes svůj relativně nízký věk se stává jeho vůdcem. Skautský slib skládá 23. července 1945. Jeho skautské jméno bylo **Kay**, podle jednoho z rytířů Kulatého stolu krále Artuše. Skautskému hnutí zůstává věrný po celý svůj dlouhý, složitý a strastiplný a přece současně velmi bohatý život. Po komunistickém puči v únoru 1948 následoval další zákaz činnosti skautského hnutí. Skauting se totiž neslučoval s žádnou, tedy ani s komunistickou totalitou, jak krátce před svou smrtí stihl ještě v roce 1938 upozornit Svojsík po svém návratu ze studijní cesty v Sovětském svazu. S likvidací skautského hnutí komunisty se Kay nedokázal smířit a spolu se svými přáteli a skautskými bratry Edou Pachmannem a Jarinou Hanzlíkem se neúspěšně pokoušeli propracovat systém ilegálního vedení skautingu, což nebylo bez následků. Vysokoškolské studie ekonomie Kay přece jen úspěšně dokončil, ale na „převýchovu“ byl poslán na Slovensko, kde ho straničtí činitelé zřejmě už z fakulty donutili, aby pracoval v dělnické profesi. Po absolvování vojenské prezenční služby zůstal na Slovensku, ale politické prověrky v roce 1958 ho zbavily místa a osud ho zavál do Děčína, kde brzy navázal kontakt se skautským prostředím (tato politická prověrka postihla i mě a mnohé další skauty za jejich neochotu ztotožnit se s rudým režimem). Udržoval v té době kontakty i s pražskými skauty. Dočasná obnova oficiální činnosti Junáka v roce 1968 v období „Pražského jara“ a předstírané demokratizace společnosti pod kontrolou KSČ Kaye zastihla opět připraveného. A tak se okamžitě mohl zapojit do obnovy děčínského skautingu. Nedalo mu, aby se politicky neangažoval v KANu (Klubu angažovaných nestraníků) i jinak. Tuto činnost vyvíjel s vědomím a souhlasem děčínských skautů. Ani tentokrát to nezůstalo bez nepříznivé odezvy od komunistů v době normalizace a tak Kay svou profesi ekonoma, pro kterou získal vysokoškolskou kvalifikaci, stihl za celý svůj život vykonávat jen necelých pět roků.

V osmdesátých letech minulého století se Kay aktivně zúčastnil příprav obnovy našeho skautského hnutí. Tehdy jsem nevěděl, kdo všechno se na těchto přípravách podílí, Kaye jsem ještě neznal, ale byl jsem v té souvislosti v kontaktu s bratrem Edou Pachmannem, který se těchto aktivit rovněž účastnil. Eda usiloval o ustavení studijně-výchovného odboru, který měl v jednotlivých „disciplínách“ skautingu soustředit kvalifikované skauty a skautky a mít tak podobnou úlohu jako byla Svojsíkova „rada moudrých“ v meziválečném období, jak o ní píše Rudolf Plajner ve svých „Pamětech“ (*Rudolf Plajner a přátelé*, rukopis 1970–1988, CD, Junák 2001). Edovi se jeho záměr po obnově našeho skautského hnutí v roce 1989 nevydařil, nesetkal se v té souvislosti bohužel s pochopením. V úsilí o realizaci jeho podle mě smysluplného a účelného záměru mu zřejmě kromě jistého nepochopení a snad i odporu a nezájmu mezi skauty zabránila jeho smrt. Za pozornost stojí jím zpracovaný projekt *Výchova k evrop-*

skému demokratickému občanství (*Výchova v přerodu společnosti ČR z postkomunistické v demokratickou*), *Podkladová studie sekce výchovy mimoškolní VÝCHOVA K DEMOKRATICKÉMU OBČANSTVÍ V JUNÁKU I a II, Zaplál oheň divuplný, I – Rudolf Plajner Junáku a II – Junák Rudolfu Plajnerovi*, který v roce 1997 vydalo Evropské hnutí v České republice a Pedagogická fakulta University Karlovy v Nadaci Friedricha Eberta. Kay se pak od listopadu 1989 intenzivně zúčastnil obnovy skautského hnutí jak v Děčíně, tak i v Praze právě díky svým osobním skautským vazbám. Ještě dříve stihl zpracovat „*Soupis písemné pozůstalosti Dr. Rudolfa Plajnera*“, uložené v depozitáři Památníku národního písemnictví ve Starých Hradech (Děčín 1989).

■ Kayova skautská publikační činnost

Kay je autorem několika desítek publikovaných textů a jím pronesených přednášek, zaměřených na politické a společenské problémy a zejména věnované historii, podstatě a poslání skautského hnutí. ***Považuji za velmi potřebné, aby se někdo možná nejlépe z děčínských skautů či skautek pokusil zkompletovat celou Kayovu bibliografii.*** Kay si to zaslouží a náš skauting to nepochybně potřebuje, tím spíše v době, dokud žijí ještě pamětníci. Rád bych v této předložené studii-úvaze věnoval pozornost především jeho rozsáhlejším textům. Kay se evidentně velmi výrazně podílel na vzniku textu uváděného jako dílo kolektivu historické komise Ústřední rady Junáka *Cestou k pramenům* (Junácká edice Praha 1994), *Historie skautingu* (1. Edice Vůdcovská zkouška, Junák, TDC 1999 a 2001) a pak už jako hlavní autor kratších *Poznámek k vývoji českého skautského slibu* (Historická komise ÚRJ Junáka Praha 2001; Sborník *Slibuji na svou čest, Význam skautského slibu*, str. 148–159, Libri Prohibiti Praha 2011) a s ohromným úsilím a nasazením autorsky zpracoval tři vlastní pozoruhodné studie *Se štítem a na štítě*, (ÚDV Praha 1999 a 2001; doplňky a opravy, Junák Praha 2004), *Stručné dějiny českého skautingu v období 1968–1970*, (ČIN Praha 2003) a *Komunismus a skauti-komunisté, Může snad pro některé skauty neplatit první a desátý skautský zákon?* (CD – 2009, vlastním nákladem, na vydání CD spolupracovaly skautky Jitka Titzlová /jazyková úprava/, Zuzana Nováková /redakce/ a Jitka Radkovičová-Tiki /technická spolupráce/; CD lze stáhnout na webové stránce www.kpv-praha15.wz.cz, str. 16).

Obdivuhodný je ve všech těchto uvedených studiích Kayův přístup ke zpracování daného záměru. Kay velmi pečlivě shromažďoval potřebné materiály, opíral se o studium archiválií, které získával při svých návštěvách různých archivů, usiloval i o orální historii (což se mu někdy příliš nepodařilo díky nepochopení a nezájmu dotazovaných), aby pak komplexně, seriózně a současně i kriticky shromážděné podklady zpracoval. V tomto smyslu bohatostí dokladů a kritické analýzy nemá v historii českého a československého skautingu jeho dílo, které zasvětil několika významným obdobím existence i neexistence (zákazu), působení, obnovy

i likvidace českého a československého skautského hnutí, obdoby. Kay se opírá, jak sám píše, o slova Přemysla Pittra „*kdo chce psát dějinné pojednání, musí zjišťovat pravdu a nesmí se opírat o nedoložené řeči a pověsti*“. K tomu ovšem Kay dodává „*jak je ovšem známo, i s tou pravdou je to na pováženou*“. Kayovy citované výstupy mají mimořádnou vypovídací hodnotu a jsou cenným pramenem informací nejen pro skauty-historiky, ale i instruktory „lesních škol“ a podobných skautských kurzů, a také např. pro studenty, zabývajících se skautingem ve svých vysokoškolských pracích.

Výchova mládeže založená na idejích světového skautingu představovala pro komunistický totalitní režim velké nebezpečí a proto ještě dříve, než se v únoru 1948 chopili komunisté moci v Československu, vytvářeli účinný způsob a systém sledování všech skautských aktivit a infiltrovali do skautského hnutí své členy. Komunistický puč v roce 1948 inicioval vznik celé řady skautských i neskautských protistátních skupin. Dokladem toho jsou procesy u státních, krajských i okresních soudů, jejichž cílem bylo nejen likvidovat „nepřítele“ mezi skauty, ale současně také zdiskreditovat skautské hnutí jako takové. Podrobnosti o tom, jak StB sledovala skauty a skautky, a o několika významných procesech s ilegálními skautskými protistátními skupinami zpracovala a publikovala ve formě několika sborníků Dokumentační skupina Skautského oddílu Velená Fanderlika tvořená bratry Miroslavem Koptem-Orlem, Jiřím Zachariášem-Pedrem a dalšími skauty. Kay se pokusil shromáždit informace o všech skautech a skautkách vězněných za protistátní činnost. Za takovou činnost byla považována také nepovolená a zakázaná, v podstatě ilegální výchova mládeže v duchu skautských ideálů. Ostrý a nekompromisní boj a úsilí o likvidaci skautingu vyhlásila konference zástupců levicových a komunistických mládežnických organizací ze zemí východní Evropy konaná v Budapešti o prázdninách v roce 1948. Kay v knize *Se štítem a na štítě* (viz dále) na str. 34 píše a odkazuje i na Karla Kaplana, že „*do osudu českého skautingu zasáhlo i jedno mezinárodní rozhodnutí, učiněné v Budapešti. Situaci popisuje Karel Kaplan. (...) V srpnu 1948, v době, kdy představitelé Junáka diskutovali se zástupci celostátní organizace mládeže o formách soužití a spolupráce, konala se z maďarského podnětu konference představitelů mládežnických organizací, členů Informbyra (kromě SSSR). Konference se mimo jiné zaměřila na kritiku skautingu a na boj proti němu jako proti ‚agentuře imperialismu v dětském hnutí‘. Maďaři, kteří určovali tón a do značné míry výsledky konference, prosazovali názor, že skauting je pro výchovu mládeže nepřijatelný proto, že i technika skautské výchovy je ‚budována ve prospěch buržoazie‘. Za půl roku přestal Junák fakticky existovat...“*. Také Naděžda Krupská, Leninova manželka, považovala ideje skautingu za velké nebezpečí pro výchovu mládeže v socialistické společnosti a varovala před nimi, i když současně respektovala dokonalost a propracovanost skautské metody.

Se štítem a na štítě

Rukopis knihy „*Se štítem a na štítě, Nezradili skautský slib*“ vyšel nejprve v několika výtiscích jako samizdat za spoluúčasti a pomoci erlangenského bratra Josefa Jelínka-Baghýry, mého spoluvězně z libkovického komanda, a teprve poté se jeho vydání ujal Úřad dokumentace

a vyšetřování zločinů komunismu v edici Svědectví. Kay nazval toto své dílo *Zprávou o tom, jak českoslovenští skauti a skautky čelili komunistické zvěli a jak za to byli odměňováni. Z jejich výpovědí a jiných pramenů s pokornou úctou zpracoval a veřejnosti předkládá Karel Lešanovský-Kay*. Překvapilo mě, že Kay požádal o předmluvu k tomuto dokumentačně velmi bohatému dílu bývalého (?) komunistu Viléma Prečana. Pomocí dotazníkové akce shromáždil Kay informace o více jak pěti stech skautů a skautek, kteří a které byli odsouzeni ve skautských i jiných procesech a skončili jako odpůrci totalitního režimu v komunistických věznicích a pracovních komandech. Jejich tresty se pohybovaly od několika měsíců do deseti a více let. Někteří byli odsouzeni k trestu smrti a popraveni, jiní umučeni, zastřeleni, zavražděni nebo jinak tragicky zahynuli během věznění či práce v jáchymovských i jiných komandech a lágrech. Kayem zpracovaný a doplněný seznam zůstává i po Kayově smrti otevřený. Sám Kay byl přesvědčen o tom, že vlastně nikdy nebude seznam vězněných skautů a skautek úplný.

Český rozhlas a Česká televize občas přinášejí pořady věnované odboji a odporu proti komunistické totalitě. Pozornému posluchači a divákovi nemůže uniknout fakt, že v naprosté většině procesů před komunistickými soudy, v nichž byli souzeni odhalení odpůrci režimu, vystupují jako obžalovaní skauti a skautky. Kay po úvodu a vysvětlení postupu své práce a rešerší uvádí přehled relevantních právních norem a jiných předpisů, stručný přehled větších skautských procesů, popisuje účast StB na pronásledování skautů a skautek, krátce se věnuje omluvám, amnestii a rehabilitacím. Pak tabelárně zpracovává seznam trestně stíhaných skautů a skautek, který byl jím postupně doplňován. Doplněný a opravený seznam byl vydán v roce 2004. Týká se již více jak sedmi set skautů a skautek. Nejobsáhlejší částí publikace je kapitola nazvaná SVĚDECTVÍ, rozdělená do podkapitol *před zatčením, zatčení a vyšetřování, obžaloby a soudy, věznice a pracovní tábory, jak se „odpouštělo“, život propuštěných z vězení, a ještě několik vzpomínek a názorů*. Tady se Kay opírá o osobní výpovědi trestně stíhaných skautů a skautek, u zemřelých o výpovědi rodinných příslušníků nebo přátel. Je to svědectví o tom, jaké těžké chvíle prožívali skauti a skautky nejen při výsleších StB, ale i ve věznicích, na komandech a jiných „pracovních“ aktivitách, jak jim dokázali odolat a nepodlehnout, a jak je právě skautská idea – skautský slib a zákon, a skautská výchova dokázaly v těch osobně velmi složitých situacích a duševních stavech posilovat, aby vydrželi. Valně většině se to podařilo. V některých případech skautští muklové našli svou víru a obrátili se k Bohu. Vybrané citované prameny obsahují 547 citací, další jsou uvedeny souhrnně a nikoliv rozepsány jednotlivě, evidovaných podle Kaye v Ústředním skautském archivu (původní název), dnes tedy ve Skautském institutu Antonína Benjamina Svojsíka. Následuje *seznam zkratek, jmenný rejstřík*, a 26 obrazových a textových příloh. Publikace je zakončena krátkou informací *o autorovi, ediční poznámkou a obsahem*. V textových přílohách je zařazen také dotazník, mající dvacet sedm bodů, a poslední verze průvodního dopisu k němu, které byly zaslány skautům-muklům a na jejichž základě Kayova publikace byla vypracována. Kay v závěru shrnuje výstupy, vyplývající z této obsáhlé publikace, do sedmi bodů, když píše „... Ze všeho dosavadního pátrání po osudech skautů a skautek trestně stíhaných totalitním režimem v Československu v letech 1948 až 1989 vyplynuly mi tyto závěry:

1. *K vlastnosti skutečných skautů patřila vždy zvláštní směs sebevědomí a skromnosti. Na rozdíl od jiných vyzdvihovaných odpůrců komunistického totalitního režimu sami mlčeli a k svědectvím zde shromážděným bylo většinou třeba je přimět. U mnohých se to do dnes nepodařilo.*
2. *Československé skautské hnutí nebylo v našem národním společenství cizorodým prvkem, jak se snažila dokazovat komunistická propaganda.*
3. *Českoslovenští skauti a skautky sdíleli vždy osud svého národa v dobrém i zlém. Není pravda, že se považovali za něco výlučného. Nebyli hnutím výběrovým, ale hnutím s vysokými nároky na své členy.*
4. *Ačkoliv i mezi nimi byla různá míra odolnosti proti totalitním tendencím poválečné doby, zachovali si ve své naprosté většině větší svobodomyslnost, odpovědnost a statečnost, než se podařilo celé naší společnosti. V těchto záležitostech se nemají skauti a skautky až na výjimky za co stydět. O to větším a trvalým úkolem zůstává zachování čistoty jejich štítů do budoucnosti.*
5. *Komunistický režim si toho byl velice dobře vědom, a snažil se proti vlivu skautingu zamezovat všemi prostředky včetně těch nejkrutějších.*
6. *Systematickým potlačováním značně upadlo obecné povědomí většiny lidí o skautingu a jeho hodnotách.*
7. *Skautská schopnost odolávat zlu v jeho různých podobách se znovu prokázala. Záleží na celé společnosti, jak bude ochotná to uznat a využít při mimoškolní výchově svých budoucích generací.*

Skauting nepotřebuje ani apologetiku, ani reklamu. Nemusím nic měnit na tom, co jsem o skautingu napsal už před časem. Jeho základy jsou pevné. Čím více se zamýšlím nad jeho podstatou, tím úctyhodněji se vyjevuje jasnozřivost, se kterou předjal celosvětové problémy konce tisíciletí i vzdálenější budoucnosti, a to včetně možností jejich řešení. Skauting uznává osobitost jednotlivců a je si vědom vzájemné závislosti jedinců, celého lidstva a všeho na světě. Nevynáší se nad přírodu, snaží se jí porozumět a chovat se podle toho. Je v něm dostatek úcty před neznámem a zároveň touhy přijít mu na kloub. Je pokorný k tomu, co si pokory zasluhuje. Chce být neustálým poctivým hledáním cesty životem. A učí tomu mladé lidi, jejichž duši i potřebám rozumí. Vytváří pro ně ve vnímavém věku prostředí, které je vychovává k rozumnému a odpovědnému společenskému životu. Takto pochopen může být skauting jednou z nadějí našeho světa.“

Tolik Kay v závěru diskutované publikace. Neznějí jeho slova jako poselství nám skautům a skautkám žijícím a těm po nás přicházejícím a vůbec celé společnosti? *Celý velký archivní soubor této práce se týkájí si (zřejmě kromě rešerše a s ní související dokumentace), jak píše Kay ve svém díle Komunismus a skauti-komunisté na str. 19, „si od něho převzal do úschovy Národní archiv v Praze na Chodovci. Tam je vše o těchto zločinech dosud shromážděné přístupné vážným badatelům“.*

Stručné dějiny českého skautingu v období 1968–1970

Druhou pozoruhodnou Kayovou studií je publikace „*Stručné dějiny českého skautingu v období 1968–1970*“, vydaná v roce 2003. Byl to původně úkol, kterému se v podstatě mělo věnovat více členů Historické komise ÚRJ Junáka. Jediným, kdo byl ochoten a schopen tento úkol splnit, byl Kay. A ten si velmi dobře uvědomoval rozdíly mezi „oficiálními“ aktivitami a rozhodnutími ústředí obnoveného Junáka a činností ve střediscích a oddílech. Historie skautského hnutí se totiž vždy vytvářela v těch základních jednotkách – oddílech, rojích, smečkách a střediscích. Mnozí činovníci filtrovali nepříznivé informace a pokyny, které přicházely shora, takže některé se k vůdcům oddílů v podstatě vůbec nedostaly. Na ústředí postupně probíhaly přípravy na další likvidaci Junáka, zatímco oddíly do poslední chvíle ve většině míst fungovaly „normálně“, o čemž svědčí i počty a úspěšnost skautských táborů, které se konaly ještě v roce 1970, kdy už byl osud skautingu u nás opět zpečetěn. Tuto skutečnost mohu potvrdit z vlastních zkušeností. Pro přežití skautingu a jako příprava a rezerva do budoucna to bylo velmi důležité, stejně jako vůdcovské zkoušky, které se konaly *na poslední chvíli* ještě v roce 1970 v době posledních administrativních příprav likvidace Junáka. S tím se tehdy nikdo netajil a všichni to právě proto brali velmi vážně. Byl jsem tehdy členem jedné zkušební komise pro vůdcovské zkoušky v Oblasti Přemysla Oráče. Pečlivému pohledu Kayovu tyto okolnosti neunikly a motivovaly svým způsobem jeho další skautský historicko-badaatelský program.

Kayovi se podařilo perfektně zdokumentovat období omezeného působení českého skautského hnutí, totiž Junáka, a to v letech 1968–1970, a poskytnout tak dokonalý obraz nejen o tom všem pozitivním, co se v těch letech v něm odvíjelo a co ve své podstatě vytvořilo předpoklady pro náš budoucí svobodný skauting, spojený s pádem komunistické totality, v co jsme všichni věřili. Navíc také vše negativní až po destrukční úlohu skautů-komunistů a jejich stranických skupin na ústředí, ale i v nižších složkách, až po absolutní selhání ústředních orgánů a úplnou likvidaci Junáka. Vypovídací hodnota Kayem předložených dokumentů je svým způsobem jedinečná a nikdo z těch, jichž se to týká, nemůže být zbaven své odpovědnosti. Kayova publikace je toho mimořádně hodnotným svědectvím.

Kay detailně popisuje a diskutuje postupný názorový vývoj jednotlivých složek ústředí Junáka i některých jednotlivých vysokých činovníků mimo jiné i se zřetelem na politický vývoj v Československu před a po 21. srpnu 1968, tedy před a po okupaci naší vlasti sovětskou armádou. Mimořádnou pozornost zasluhují zejména jejich prohlášení týkající se využití skautingu při výchově mládeže k socialismu u vědomí té skutečnosti, že u nás nešlo o vývoj k demokracii, ale pouze o demokratizaci směrem k tzv. *socialismu s lidskou tváří*, řízenému komunisty. Skauti tak slibovali Československé socialistické republice, když vedoucí úloha KSČ se opírala o ústavu ČSSR. Prakticky téměř od počátku obnovy Junáka fungovala při ústředí stranická skupina, která postupně ovládala a také ovládla celou organizaci včetně protiprávní kooptace skautů-komunistů do jeho ústředních orgánů a diktovala tak podmínky dočasné existence Junáka až po jeho likvidaci a předpokládaný přechod do Pionýrské organizace. Štěstím bylo,

Karel Lešanovský-Kay

že střediska a oddíly, roje a smečky si ve většině případů žily svým typicky skautským způsobem a – jak jsem již výše naznačil – žily skautsky až do poslední chvíle oficiální existence. Jen část oddílů přešla do Pionýrské organizace, některé ukončily svou činnost a jiné se rozptýlily do jiných organizací, jako turistické oddíly mládeže TOM, oddíly organizace ochránců přírody TIS (její činnost byla později také zlikvidována). Tak přežili skauti a skautky více jak dvacet let tzv. normalizace a čekali na svou příležitost, která přišla 17. listopadu 1989. Kay uvádí a komentuje různá prohlášení ústředních orgánů Junáka, která doznávala různých posunů „doleva“ podle pokynů skautů-komunistů a pod dozorem stranické skupiny. Bohužel, z dostupných dokladů vyplývá, že na oficiálních dokladech najdeme i podpisy nejvyšších představitelů Junáka.

Z Kayova textu plyne, že Junák dodnes nenašel odvahu k zásadní kritice své činnosti a svého oficiálního selhání v letech 1968–1970, selhání nejen skautů-komunistů, ale i mnohých jiných našich bratří a sester, a dodnes se nedokázal s tímto stavem vypořádat.

V závěru publikace uvádí Kay ve stručném souhrnu *Soupis pramenů k dějinám českého skautingu v období 1968–1970*. Kayova publikace představuje jedinečné dílo, které je dokladem skutečnosti, jak složitá může vzniknout situace v organizaci, jako je skauting, jsou-li jejími aktivními členy osoby vyznávající a zastávající různé a často i totalitní politické nebo militantně ateistické názory. Jsou-li např. poslušnými členy marxisticko-leninsko-stalinistické komunistické strany, plní její příkazy a úkoly, ve skautském hnutí působí jako pátá kolona, a respektují komunisty propagovanou zásadu „lépe je mýlit se se stranou, než mít pravdu proti straně“. K tomu, že svým členstvím v KSČ porušili skautský slib a zákon a dostali se tak do rozporu i s regulemi světové skautské organizace WOSM, se většina z nich nehlásí. Všechny uvedené soupisy pramenů a utříděné archiválie předal Kay do Ústředního skautského archivu (dnes Skautského institutu ABS) v Praze, v jehož ročence z r. 2002 byl zveřejněn úplný „Soupis dokladů o přípravě a postupu práce na kapitole o historii českého skautingu v letech 1968–1970“. Kay věřil, že se podaří časem vydat i ten hlavní obsáhlejší „*Soupis dokladů k jednotlivým částem ‚Stručných dějin českého skautingu v období 1968–1970‘*“.

Komunismus a skauti-komunisté

Tento obsáhlý materiál nebylo možno vydat tiskem a po zkušenosti s úspěšným vydáním CD „*Skautský oddíl Velena Fanderlika – svědomí českého skautingu*“ (2009) se mohly skautky Jitka Radkovičová-Tiki a Zuzka Nováková s chutí pustit do přípravy druhého CD a tím bylo zpracování Kayova rukopisu „*Komunismus a skauti-komunisté*“. CD mohl Kay distribuovat ještě v roce 2009. (Pro úplnost budiž zde řečeno, že obě skautky stihly ještě připravit další dvě CD, na nichž byly zpřístupněny soubory textů bratří Zdeňka Navrátila-Fetiška a Jiřího Čejky-Péguyho.) Bez této pomoci by zřejmě Kayův rukopis nikdy neměla skautská i ostatní veřejnost k dispozici a za to patří oběma skautkám náš upřímný dík. Kay v tomto svém stěžejním díle se dokázal velmi seriózně a objektivně vypořádat s komunismem a skauty-komunisty, což zřejmě považoval za jeden ze svých celoživotních úkolů a za svou smysluplnou povinnost skauta a člověka. Od historických počátků našeho hnutí se v něm projevovaly tendence napasovat skauting na politické strany. Po druhé světové válce a posunu naší společnosti „doleva“ někteří levicově smýšlející skauti (komunisté, sociální demokraté atp.) se k této představě vrátili. Vnější levicové politické podmínky se jim zdály být příznivé. Doklady toho byly v Praze vydávané „*Plameny*“, později ústředím Junáka zastavené, a v Brně vydaný „*Junácký manifest*“. Další příležitost k úsilí vytvořit „*socialistický skauting*“ dostali skauti-komunisté v období „*Pražského jara*“ v roce 1968, kdy došlo k obnově Junáka. A tehdy se setkáváme s řadou materiálů a textů, zcela otevřeně hovořících o vítězství socialismu a socialistické výchově mladé skautské generace v duchu marxismu-leninismu. Do skautského (junáckého) slibu byl vsunut termín Československá socialistická republika. Tyto tendence, prosazované především skauty-komunisty a skauty-sympatizanty se socialismem, existenci našeho skautského hnutí nezachránily. V roce 1970 Junák svou činnost oficiálně ukončil. Ideje skautingu nejsou slučitelné s ideologií komunismu – třídním bojem, násilím a revolucí, k němuž údajně naše socialistická republika ve svém vývoji špěla. Podle Svojsíka, jak Kay uvádí, „*skauting vylučuje totalitu a totalita vylučuje skauting*“. Dalšího komentáře v této souvislosti není třeba. Soužití skautského hnutí s totalitním režimem není možné. A přece bylo o tom v letech 1968–1970 uvažováno a byly konány různé ideové ústupky, aby skauting v socialistickém Československu přežil. Na hrozící nebezpečí z těchto ústupků komunistické totalitě pro Junáka plynoucí, upozornili tehdy anonymně ve svém prohlášení „*Syrinx*“ bratři Jiří Zachariáš-Pedro, Miroslav Kopt-Orel a Ivan Makásek-Hiawatha.

Kay shrnul své bohatě dokumentované a doložené (jak jinak?) poznatky do třinácti kapitol:

Úvod

- a) Mlčení skautů-komunistů
- b) Skauting vylučuje totalitu a totalita vylučuje skauting
- c) Levicové tendence českého skautingu
- d) Průniky komunistických vlivů do skautského hnutí po druhé světové válce
- e) Skauti-komunisté trestaní komunistickou justicí
- f) Podíl skautů-komunistů na pronásledování skautů a skautek

- g) Komunistické stranické skupiny Junáka v letech 1968–1970
- h) Zlatý hřeb působení skautů-komunistů – sebelikvidace Junáka
- i) Poslední obnova českého skautského hnutí
- j) A tak znovu: Audiatur et altera pars. Koho ale oslovit?
- k) Byla to schizofrenie?
- l) Závěr

Po závěru následuje velmi obsáhlá několikasetstránková rešerše k úkolu „*Komunismus a skauti-komunisté*“. Kay má doloženo vše, o čem píše, co probírá a diskutuje. Veškerou dokumentaci předal Kay do Ústředního skautského archivu (dnes Skautského institutu Antonína Benjamina Svojsíka), jak o tom sám píše v **Úvodu**. Tuto Kayovu publikaci můžeme považovat za svým způsobem jakousi morální sondu do nitra (nepovažuji za vhodné napsat *do duše*) skauta-komunisty, která je jistou lidskou a morální konfrontací idejí skautského hnutí a myšlení skauta-komunisty, který se přihlásil a přijal totalitní ideologii marxismu-leninismu.

Kay se zamýšlí nad příčinami, „*proč skauti-komunisté po listopadu 1989 mlčí a nenalezli odvalu vysvětlit ostatním bratřím a sestrám, co je přivedlo do KSČ, proč, až na zvláštní výjimky, odmítají hovořit o svém stranství a o tom, k jakým koncům jejich příslušnost vedla. A na čem nesli nesporně větší spoluvinu než nestraníci*“. Odvolává se na zde už připomenutá slova Svojsíkova „*skauting vylučuje totalitu a totalita vylučuje skauting*“, která Svojsík pronesl v roce 1938 po svém návratu ze Sovětského svazu. Pro svou nemoc a smrt již nestačil sdělit své zkušenosti ze země řízené a ovládané komunistickou ideologií.

Kay připomíná tři základní principy skautingu, na kterých hnutí stojí, rozebírá Svojsíkův skautský slib a dospívá tak až k současnosti, kdy Junák konečně *povinnost k Bohu* v nově formulovaném slibu slovy *Pravda a láska* naplňuje. Kay diskutuje levicové tendence českého skautingu v meziválečném období (1918–1938) a pozornost věnuje zejména poválečnému období (1945–1948), kdy posun české společnosti „doleva“ přivedl náš národ a stát až ke komunistickému únorovému puči, samozřejmě zaštitěnému Sovětským svazem, který jako „osvoboditel“ požíval u mnohé české veřejnosti značného obdivu a úcty, což se odrazilo i v počtu členů a sympatizantů KSČ ve volbách v roce 1946. Možná to zní podivně, ale tehdy se značná část našeho národa komunistům doslova podbízel a varování nemnohých nebrala v úvahu.

Velmi podrobně se Kay věnuje průnikům komunistických vlivů do skautského hnutí po druhé světové válce, čímž ve své podstatě navazuje na obě své výše diskutované publikace, týkající se skautů-muklů a obnovy a krátkého působení Junáka v letech 1968–1970. Opět hovoří o tendenci levicově zaměřených skautů a skautek a skautů-komunistů přizpůsobit české skautské hnutí poválečnému posunu naší společnosti „doleva“ s cílem budování a následného přechodu tzv. lidově-demokratické republiky v socialistickou republiku, aniž by si tito hlasatelé uvědomovali, že se svým pojetím skautingu dostávají zcela do rozporů se základními idejemi skautského hnutí, jeho slibem a zákonem. *V té souvislosti opět připomíná „levicově orientovaný Junácký manifest z pera brněnských skautů-komunistů, proti němu ideově stojící*

ivančický Skautský manifest, pražský skautský časopis Plameny, ve kterém působila řada členů a přátel KSČ, snažících se o zpolitizování skautského hnutí způsobem odporujícím stanovám. (...) Skauti-komunisté a jejich příznivci vytvořili (v únorových dnech 1948) pohotově tzv. Akční výbor Ústředí Junáka“. Kay uvádí jmenný seznam členů Akčního výboru. Mezi nimi byl také Pavel Křivský, původně řádový katolický kněz, dodnes mnohými glorifikovaný jako zakladatel roverského skautského KRUHu, jehož členové a následovníci jsou stále v Junáku velmi aktivní. Akční výbory se pak tvořily i při nižších složkách Junáka.

Mezi těmi, které komunistický režim tvrdě postihl byl také smutně proslulý důstojník-politruk a komunista Bedřich Reicin, v mládí skaut, který se podílel na procesech s příslušníky československé armády včetně jejich odsouzení a popravě, a který sám byl komunisty odsouzen v politických procesech k trestu smrti a popraven v roce 1952. Paradoxem je, že v té době byl komunistickou justicí odsouzen k trestu smrti a popraven také fanatický komunistický politik Rudolf Slánský, který byl v mládí členem židovského skautského oddílu. Také jeho smetla bolševická revoluce. Kay připomíná ještě dvě jména – Jan Šimáně, *muž pestrých osudů*, a již zmíněný Pavel Křivský, člen redakce *Plamenů* a čelný člen Akčního výboru Junáka v únoru 1948, po rozchodu s církví pak člen KSČ, spolupracovník StB, později trestně stíhaný a dlouhé roky komunisty vězněný.

„V archivu komunistické Státní bezpečnosti (StB) je dostatek důkazů o tom, jak se KSČ prostřednictvím svých straníků a získaných agentů snažila proniknout do činnostních sborů Junáka a zadávala jim přitom často konkrétní stranické úkoly. Na internetových stránkách ministerstva vnitra lze najít důkazy o evidenci některých významných členů Junáka jako různých spolupracovníků StB. (...) Komunistická bezpečnost podle pokynů KSČ i z vlastní iniciativy mohla pak z pečlivě shromažďovaných materiálů rozpoutat protiskautské tažení nejen ideologické, ale i trestní. (...) Ještě mnohem rozsáhlejší co do počtu případů byly ovšem mimosoudní postihy skautů a skautek. Týkaly se nejrůznějším způsobem jejich životních osudů. (...) Není prokázáno, že by se skauti-komunisté hlasitě omluvili za to, co mnohým jejich bratrům a sestrám způsobila strana, do jejichž služeb se z nejrůznějších důvodů přidali...“ píše Kay a pokračuje *„... právě tyto skutečnosti byly jedním z důvodů, proč někteří skauti-muklové považovali za nesprávné, aby se po obnově skautského hnutí v roce 1989 do čela Junáka znovu dostávali ti, kteří měli svoje hříchy již z roku 1948, a ti, kteří aktivně pomáhali KSČ po roce 1968 znovu potlačovat skautské hnutí. Hlavně z protestu proti těmto událostem byl založen Skautský oddíl Vělna Fanderlika (SOVF). Měl za úkol sdružovat skauty a skautky, kteří v době totality prošli komunistickými koncentráky a kriminály, a skauty, kteří sice nebyli vězněni, ale byli perzekvováni jinak“.* Kay opět připomíná neblahé působení komunistických stranických skupin na ústředí Junáka i při nižších složkách v letech 1968–1970, které se velmi aktivně a negativně projevíly při likvidaci skautského hnutí po jeho krátkém a úspěšném rozjezdu. I z nejvyšších míst Junáka zaznívala slova *„... Junák vrůstá do socialistické společnosti a chce vychovávat svěřenou mládež pro tuto socialistickou společnost. Jedním ze znaků socialistické společnosti je vláda dělnické třídy, jejíž vedoucí složkou je komunistická strana...“.* Není pochyb, že tato svým způsobem velmi nebezpečná slova přijímali skauti a skautky s velkými

rozpaky a obavami v době okupace sovětskou armádou při vědomí, že se Junák do světové skautské organizace nevrátí.

Kay považuje za „zlatý hřeb“ působení skautů-komunistů sebelikvidací Junáka. A v té souvislosti opět připomíná anonymní, kritické a varovné prohlášení SYRINX, jehož autory byly bratři Mirek Kopt-Orel, Jiří Zachariáš-Pedro a Ivan Makásek-Hiawatha. Kay, stejně jako v předchozí publikaci, probírá a komentuje podrobně celý vývoj událostí, které bezprostředně souvisely s ukončením činnosti a likvidací Junáka a cituje na základě písemných materiálů prohlášení a výroky významných skautských činovníků, kteří tehdy bezprostředně „byli u toho“ a jichž se tedy veškeré rozhodování týkalo. Kay soudí, že „*pokusy o kompromisy s nepřátelským režimem se ovšem ukázaly znovu jako sebevražedné a život českého skautského hnutí je jimi dodnes poznamenán. Skauti-komunisté, iniciátoři tehdejšího nového podrobení se totalitě, dodnes kromě naprostých výjimek svoji tehdejší podporu potlačení skautingu nevysvětlili a vysvětlit zřejmě nehodlají. (...) Při nové naději na svobodnější život, vzniklé koncem roku 1989, nechyběli zkušení komunisté, zejména ti z let 1968–1970, ale i mladší. Bez zkušených straníků se, jak se zdá, neuměla naše společnost obejít...*“

Kay se zamýšlí nad tím, proč se po listopadu 1989 při obnově českého skautského hnutí opět angažovali a do funkcí vstupovali skauti a skautky, členové komunistické strany, kteří se „vyznamenali“ při likvidaci Junáka v roce 1970. Nejprve to byla ze skautů-komunistů vytvořená *Iniciativní skupina pro obnovení Junáka*, která předpokládala obnovení Junáka ve vztahu ke Svazu socialistické mládeže. Kay připomíná, že již v dubnu 1989 začíná vycházet ilegální časopis ČIN. Členové redakce ČINU pak 20. listopadu 1989 vydávají *Prohlášení přípravné skupiny pro obnovu skautingu*, podepsané Jaroslavem Foglarem, Janem Remišerem, Jiřím Zachariášem a Ivo Vacíkem. Autory připravené *Prohlášení o sedmi bodech* bylo vystaveno tlaku skautů-komunistů, aby sedmý bod – „*Nenechme budovat svou organizaci na půdě současného Svazu socialistické mládeže...*“ byl vypuštěn. Bylo evidentní, že obnovující se české skautské hnutí je vystaveno vnitřnímu pnutí, protože mnoho skautů a skautek s účastí skautů-komunistů ve vysokých funkcích nesouhlasilo, a dříve nebo později někteří opustí Junáka a založí nezávislou skautskou organizaci. Tak se také stalo a prvním z těch dalších českých skautských organizací byl Svaz skautů a skautek ČR. K rozporům došlo již 2. prosince 1989 v Městské knihovně v Praze na shromáždění, které možno považovat za obnovení Junáka. Neuspěly ani tzv. kulaté stoly, kde měly být zhodnoceny některé dokumenty z let 1968–70. Skauti a skautky, kteří byli komunisté, byli na sněmu Junáka voleni do nejvyšších funkcí.

Zvláštní kapitolu představuje společenství KRUH, kterému Kay rovněž věnuje mimořádnou pozornost. Zakladatelem tohoto společenství byl již zmíněný Pavel Křivský. Kay píše „... *členové KRUHu jako členové KSCČ, vesměs žáci Pavla Křivského, patřili nejen k té výše zmíněné iniciativní skupině skautů-komunistů v roce 1989. (...) Po listopadu 1989 dali si členové KRUHu práci a podnikli velice úspěšný pokus založit tradici zvláštní výchovy roverů a rangers v samostatných kurzech pečlivě připravovaných a odborně řízených na soukromých chatách v Krkonoších. (...) Nic tak přitažlivého v té době nebyl schopen poskytnout instruktorský sbor*

Lesních škol Junáka. (...) Je doložitelné, že z těchto kurzů organizovaných členy KRUHu, většinou skauty-komunisty a jejich příznivci, vzešla pak celá řada později rozhodujících činníků vedení Junáka...“

Kay se pokusil oslovit skauty-komunisty – členy Akčního výboru z r. 1948, členy stranické skupiny ústředí Junáka v let 1968–70, několik skautů-komunistů kooptovaných do ÚRJ v r. 1970 a konečně i několik bývalých členů KSČ, kteří byli členy Historické komise Ústřední rady Junáka. Uvažuje o tom, zda šlo u skautů-komunistů o jistou formu schizofrenie? Odpovědí od některých z těch, které o vyjádření požádal, se nikdy nedočkal. Nicméně uvádí přehled stručně formulovaných postojů některých skautů-členů KSČ k pojednávanému tématu, jejichž vyjádření má k dispozici. Jde o Stanislava Bauera, Jiřího Bayera, Václava Břicháčka, Jiřího Haškovce, Václava Kotrby, Jaroslava Macka, Jaroslava Macourka, Pavla Macháčka, Václav Marhoula, Miroslava Mudry, Juliusa Müllera, Jaroslavy Peškové, Jana Pfeiffera, Alexeje Pludka, Jana Šimáně a Milana Vacka.

Kay píše „... a tak se znovu oklikou vracím k tomu problému skautů-komunistů – nadřazení stranické poslušnosti nad všeobecnou občanskou mravností. Robert Baden-Powell ve svém posledním poselství požadoval, aby se skauti pokusili zanechat tento svět o trochu lepším, než jaký byl, když na něj přišli. Ptám se: prospěla tomu pomoc skautů-komunistů totalitnímu režimu? V poslední větě toho poselství zakladatel skautského hnutí vzkázal svým bratrům a sestrám ‚Držte se svého skautského slibu i poté, co z vás vyrostou dospělí lidé, a Bůh vám ve vašem úsilí pomůže‘. Skautský slib a skautské zákony ovšem počítají s nemalou porcí toho, co lze nazvat statečností i v dobách nepřízně a nemalých překážek“.

Na závěr publikace Kay konstatuje, že „... řada skautů-komunistů se chovala a stále chová, jako by se jich tyto záležitosti netýkaly. Nejsou ochotni připustit, že svým chováním poškodili nejen pověst našeho skautského hnutí, ale že nesou část spoluviny i na morálním stavu několika posledních našich generací. (...) Výsledkem mého pátrání zůstává stanovisko, že skauti-komunisté čisté svědomí v hnutí, ke kterému se hlásili a hlásí, nemají“.

Publikaci uzavírá rozsáhlá rešerše k jednotlivým výše uvedeným kapitolám a jmenný rejstřík. Veškerá dokumentace byla Kayem předána do Ústředního skautského archivu (dnes Skautského institutu ABS). Mohu si snad dovolit dodat, že současný statut čestného Svojsíkova oddílu nedovoluje přijímat do oddílu za nové členy bývalé ani současné komunisty. **Usnesení XIII, VSJ/13/2011** XIII. valného sněmu Junáka v Kolíně se zabývá apolitičností Junáka a postojem skautů a skautek a Junáka k totalitním režimům nacistického, fašistického a komunistického typu.

■ Kay konzultantem vysokoškolských prací o skautingu a instruktor „lesních škol“ a kurzů

Kay využil každé příležitosti k tomu, aby o skautingu, jeho historii, podstatě a poslání přednášel nejen při různých skautských shromážděním, ale také na veřejnosti. Velmi se uplatnil také jako instruktor „lesních škol“ a skautských kurzů. Úspěšně tak působil třeba na Ekumenické lesní škole.

Nedílnou součástí Kayovy skautské služby byla úzká spolupráce se skauty a skautkami, kteří své bakalářské či diplomové a další vysokoškolské práce věnovali skautingu. Kay působil jako proslulý konzultant a rádce, který ochotně poskytoval své rady i jinou pomoc nejen ze svých bohatých znalostí a zkušeností, ale také ze své obdivuhodně bohaté skautské dokumentace. Takových vysokoškolských skautsky zaměřených prací po listopadu 1989 byl vypracován slušný počet. V řadě z nich najdeme nejen odkazy na Kayovy texty, ale také poděkování za nezištnou pomoc, kterou autorům těchto prací poskytl. A nešlo jen o konzultace po telefonu či e-mailu, ale i o osobní návštěvy těchto příslušníků mladé skautské generace, které Kay spolu se svou obětavou manželkou Aťkou rád ve svém bytě v Děčíně přijímal.

■ Kay – manžel, otec, dědeček, skaut, mimořádný člověk a zcela výjimečná osobnost

Bratra Kaye jsem měl tu čest poznat osobně na přípravných schůzkách již zmíněného studijně-výchovného odboru NChK, o jehož ustavení usiloval Eda Pachmann. Myslím, že se mezi Kayem a mnou vytvořil velmi pozitivní vzájemný vztah. Díky němu jsem poznával Kaye čím dál tím lépe, mohl jsem proniknout do podstaty jeho uvažování, myšlení, názorů i studijně-badatelských přístupů a metod. Brzy jsem poznal jeho lidské a morální kvality, kterých jsem si u něho velmi cenil. Kay pro nás v Junáku a jeho čestném Svojsíkově oddílu, stejně tak jako ve Skautském oddílu Velená Fanderlika a nepochybně také pro členy ostatních českých skautských organizací představoval a představuje autoritu, která byla a je plně respektována snad všemi skauty a skautkami, nebo aspoň jejich většinou. Jeho projevy, texty a precizně formulovaná stanoviska jsme studovali vždy velmi pozorně, protože vyjadřovala směrnici dalšího a nepochybně správného a kvalifikovaného postupu, jednání, konání a rozhodování.

Přes všechny problémy a potíže, které v důsledku jeho nekompromisních postojů provázely Kaye po celý jeho plodný život, hlavní oporou mu byla jeho manželka Aťka. Myslím, že vytvořili doslova ideální dvojici. A i když se v posledních letech oba potýkali s různými zdravotními problémy, dokázali se s nimi ruku v ruce vyrovnat a poprat, vzájemně se povzbudit a posilovat. Těžko se smířovali se smrtí vnučky, která je nedávno postihla. Osud mi nedal dostatek příležitostí, abych se s Kayem potkával častěji. Jak se prohluboval náš vzájemný vztah, narůstala i naše vzájemná korespondence nejprve prostřednictvím pošty a později e-mailem. I když oba jsme zůstali jen počítačovými amatéry. Pečlivost, s jakou Kay vyřizoval svou korespondenci, byla obdivuhodná stejně jako jeho znalosti a přehled o všem dění u nás i v zahraničí, a to nejen skautském. Byl doma i ve filozofii, literatuře, hudbě. Potvrzovaly to jeho komentáře k různým událostem, publikacím, k dění v našem i světovém skautingu. Jeho orientace v tom byla mimořádná. Projevovalo se to i při rozhovoru s ním, ať už se stočil kamkoliv. Žijí mezi námi tací, kteří měli možnost vyslechnout si jeho lesoškolácké výklady na Ekumenické lesní škole. Jistě by mi moje slova potvrdili. Celý Kayův život vycházel ze skautského zákona a slibu a z víry v Boha. Obdivoval jsem vždy jeho poctivost a důkladnost ve všem, co dělal. Jeho život skauta byl naplněn skromností, pokorou a respektem k bližním. Nebyl přítelem kompromisů a dokázal věcně a kvalifikovaně obhajovat a také ve skutečnosti obhájit své názory a svá stanoviska. Snad právě proto byl také schopen napsat vedle četných kratších textů a přednášek, ona tři rozsáhlejší díla, o jejichž zhodnocení jsem se v této vzpomínce na Kaye pokusil. Jistě právem se proto na webové stránce Kmene dospělých Junáka v Kayově nekrologu, vyjadřujícím stanovisko vedení čestného Svojsíkova oddílu, píše *„jeho dílo již za jeho života patřilo ke ‚zlatému pokladu skautingu‘ a jistě tomu tak zůstane i nadále“*.

Uzavírám tuto vzpomínku na bratra Kaye a končím slovy, kterými jsem měl začít. Smrtí Kaye utrpěla velkou ztrátu především jeho manželka a skautka Aťka a celá Kayova rodina a veškerá naše společnost. Myslím, že Aťka a Kay byli na sebe tak fixováni, že si jen velmi těžko dovedu představit život jednoho bez druhého. Smrtí Kaye jsme my skauti ztratili největšího skauta posledních let. Kayovo skautské dílo má trvalou hodnotu, na kterou dnes navazují nejen skauti a skautky ze současné mladé skautské generace, ale také skauti-vysokoškoláci, kteří se podstatou, posláním, historií a skautskou metodou zabývají a jejichž počet úctyhodně narůstá. Dnes snad ani nemůže být mezi skauty někdo, kdo se věnuje historii českého a československého skautingu, jenž by jako zdroj svých informací neznal a nevyužil Kayovy texty, kdo by z nich nečerpal ověřená a pečlivě zdokumentovaná fakta, která jen těžko může najít někde jinde. A není snad u nás člověk, který by si Kaye nevážil. Takových lidsky a morálně silných a kvalitních osobností, jako byl Kay, je u nás čím dál tím méně. Proto bychom je měli ctít a respektovat již za jejich života. Bohužel, mnozí si uvědomí jejich ztrátu až poté, kdy tyto mimořádné osobnosti byly povolány na věčnost. A to se nepochybně svým způsobem týká i bratra Kaye.

S hlubokým smutkem v duši v souvislosti s odchodem Kaye na věčnost myslím na skotského básníka Roberta Burnse a jeho píseň „Auld lang syne“, která nás skauty spolu s Gilwellským kruhem věčně spojuje. Kayův duch a jeho dílo nás budou provázet do posledních chvil naše-

ho pozemského života. Hluboce se skláním před jeho památkou a velice si vážím toho, že jsem patřil mezi ty, kteří mu byli duchovně a duševně lidsky a skautsky blízcí.

Roudnice nad Labem, červen 2013

Děkuji bratru Ing. Zdeňkovi Navrátilovi-Fetiškovi za připomínky, kterými přispěl ke zkvalitnění mého textu.

Ing. Jiří Čejka DrSc
nositel ŘSV

KAREL LEŠANOVSKÝ-KAY
skaut tělem a duší

Foto ZNF

ZNF

Ivančice v červenci 2013

Kopírování povoleno